

27.9.2024

Museonjohtaja

Kaupunginmuseon lausunto Yliskylän palvelukorttelien asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

HEL 2023-006080 T 10 03 03

Kaupunginmuseon lausunto Yliskylän palvelukorttelien asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Asemakaavapalvelut on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Yliskylän palvelukorttelien asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologian vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Asemakaavan muutos koskee Yliskylän keskustan alueella sijaitsevien Laajasalon peruskoulun toimipisteiden kortteleita, aiemmin puretun kirjaston tonttia, Kiiltomadonpolun varrella olevaa puistoaluetta sekä Yliskylänpuistoa.

Asemakaavan muutos mahdollistaa Laajasalon peruskoulun Koulutanhua 1:n toimipisteen laajentamisen vastaamaan alueen oppilasmääräennusteiden mukaista tarvetta. Holmanmoisionpolku 1 sijaitseva koulurakennus poistuu käytöstä sekä puretaan ja tilalle mahdollistetaan seniorikeskuksen ja päiväkodin rakentaminen. Päiväkodin sijoittamista tutkitaan myös Kiiltomadonpolun viereiselle puistoalueelle. Entiselle kirjaston tontille mahdollistetaan kaavamutoksella yleisten toimintojen lisäksi erityisasuminen. Yliskylänpuistossa sijaitsevalle Ylistalolle muodostetaan kaavamerkinnällä pihapiiri. Lisäksi Ylistalon toimintaedellytysten parantamiseksi sen pihapiiriin tutkitaan ympäristöön soveltuvaa paviljonkirakennusta. Kaavamutoksella varaudutaan myös nykyisin kaupungin omistuksessa olevan Ylistalon kiinteistön myymiseen. Yleiskaavaan merkitty Ilomäentien suuntainen viheryhteys säilytetään. Yliskylänpuiston ja Kiiltomadonpuiston välistä kevyen liikenteen reittiä kehitetään. Lisäksi alueen ekologisia reittejä pyritään kehittämään korttelien pihasuunnittelun keinoin.

Olli Kivisen Yliskylän asemakaava asettuu suomalaisen kaavoitushistorian murroskohtaan, jolloin luonnonläheisyyteen nojannut ns. metsälähiöihanne murtui, ja aluesuunnittelun esikuvaksi nousi matala ja tiivisti rakennettu ruutuverkkomainen vanhasta suomalaisesta puukaupungista referenssinsä ottanut kaavoitusparadigma. Yliskylän kaavassa kouluille varattiin kaksi tonttia. Joista ensimmäisenä valmistui arkkitehti Osmo Lapon suunnittelema Yliskylän kansakoulu (nykyisin Laajasalon

27.9.2024

Museonjohtaja

ala-aste) 1969. Kaksi vuotta myöhemmin toteutui Erkki Karvisen suunnittelema Yliskylän Yhteislyseo (nykyisin Laajasalon yläaste).

Kaupunginmuseo pitää erittäin valitettavana, että Holmanmoisionpolku 1:ssä sijaitseva Yliskylän kansakoulu on tarkoitus purkaa. Kohteen mainiossa rakennushistoriallisessa selvityksessä todetaan; ”Laajasalon alakoulurakennus, tai pikemminkin rakennusryhmä, on erityinen. Se haastaa katsomaan ja tulkitsemaan. Tässä on rakennus, jonka suunnitteluun arkkitehti on todella eläytynyt, kuin oppimisympäristöveistoksen muovaamiseen. Yliskylän kansakoulu on monimutkainen ja yllätyksellinen, laajalle levittäytyvä ja ympäristöään haltuun ottava arkirakentamisen rakennustaideteos, sisältäen tihentyviä kujanteita, tasoeroja, portaita ja betonimuurien rajaamia terasseja, intiiminä sulkeutuvaa veistospihaa, peltomaiseman horisonttiin jatkuvaa välituntipihaa ja olemassa olleen puiston vaalivaa huomioon ottamista”.

Laajasalon ala-asteen purkaminen jättää Koulutanhua 1:ssä sijaitsevan Laajasalon yläasteen ainoaksi Yliskylän alkuperäisen kaavan oppilaitosrakennukseksi. Kohde on typologisesti atrium-pihatyyppinen koulurakennus, jonka artikulaatio on rakentamisaikansa mukaista korostetun suorakulmaista, systemaattista ja ristikkomaista. Peruskorjauksesta huolimatta rakennus on säilyttänyt alkuperäisen arkkitehtuurinsa askeettisuuden. Museo pitää tärkeänä, että kokonaisuuden vaalimisedellytyksiä tarkastellaan huolellisesti tilojen mahdollisessa osittaisessa laajentamisessa, jonka suunnittelussa tehty rakennushistoriaselvitys antaa hyvät lähtökohdat. Samalla museo esittää kohteelle sr-2 suojelumerkintää, sekä kohteen arkkitehtonisen laadun, että Yliskylän julkisen rakentamisen historiallisen kerrostuneisuuden varmistamiseksi.

Ylistalon pihapiiriin kaavaillun paviljonkirakennuksen kaavamääräykseen tulee asettaa historialliseen pihapiiriin soveltuvan rakentamisen reunaehtoja, esim. ”rakennus on mittakaavaltaan ja rakennusmateriaaleiltaan sopeuduttava historiallisesti arvokkaan tontin ympäristöön. Rakennuksen tulee olla päärakennukseen nähden alisteinen. Julkisivujen tulee olla peittomaalattua puuta, ja aukotukseltaan sekä ilmeeltään selkeitä”.

Tämän lisäksi Yliskylänpuiston VP-tontille tulee lisätä indeksi /s, määräkseenään; ”kulttuurihistoriallisesti arvokas puistoalue, jolla on historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas rakennus. Alue tulee säilyttää yhtenäisenä kokonaisuutena ja yhtenä tonttina. Alueen rakennuksia saa käyttää sellaiseen tarkoitukseen, joka ei vaaranna rakennusten tai ympäristön kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia tai maisemallisia arvoja”.

Arkeologinen kulttuuriperintö

27.9.2024

Museonjohtaja

Asemakaavan suunnittelualueella, osassa Yliskylän puistoa sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös Degerö Uppbys (Laajasalo), jonka tunnus on muinaisjäänösrekisterissä 1000001682. Kyseessä on Degeröbyhyn kuulunut historiallisen ajan kyläpaikka.

Varhaisempien kirjallisten lähteiden mukaan Degeröbyssä asui neljä talonpoikaa vuonna 1540. Uppby on merkitty ensimmäistä kertaa kartalle, joka on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla. Degerön Uppbyn tonttimaa on nykyään suurelta osin tuhoutunut Laajasalon kirkon ja ympäristön kerrostalokorttelien rakentamisen yhteydessä. Sen sijaan kirkon pohjoispuolella sijaitseva osa kylätontista on nykyään puistona, jossa erotuu joitakin mahdollisia rakennusten paikkoja. Maan alla saattaa lisäksi olla rakennusten ja niiden pihamaiden jäänteitä, kulttuurikerroksia sekä muita jälkiä menneen ajan elämästä. Kiinteä muinaisjäänös on inventoitu Museoviraston toimesta maastossa 2011, jolloin kohteen paikantaminen on perustunut suurelta osin arkistolähteisiin.

Osallistumis- ja arvioimissuunnitelman mukaan on kaavoitusprosessissa tarkoitus tutkia Yliskylän puistossa sijaitsevan, 1804 rakennetun Ylistalon toimintaedellytyksiä parantavan sivurakennuksen toteuttamista. Lisärakentamisen ajatuksena on välttää kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Ylistalon suuret muutostyöt, jolloin uutta tekniikkaa vaativia keittiötiloja voitaisiin sijoittaa uuteen rakennukseen. Ylistalolle on kaavaehdotuksessa muodostettu pihapiiri, jolle osoitetaan nykyisen Ylistalon lisäksi rakennusoikeutta yhteensä 80 k-m². Uudisrakennus sijaitisi muinaisjäänöksen rajauksen ulkopuolella, mutta sen välittömässä läheisyydessä. Koska alueella ei ole aikaisemmin tehty koeojiiin tai koekuoppiin perustuvaa täsmäinventointia, Helsingin kaupunginmuseo katsoo, että muuttuvan maankäytön alueella tulee tehdä arkeologinen koekaivaus, jolla selvitetään onko rakennettavalla alueella merkkejä historiallisesta asutuksesta ja tarkennetaan muinaisjäänöksen alueen rajausta. Koekaivausten tulosten perusteella päätetään, onko alueelle kohdistettava lisätutkimuksia. Arkeologisista tutkimuksista sekä mahdollisista analyyseistä ja konservoinnista syntyvistä kuluista vastaa rakennushankkeen teettäjä.

Nykyiseen, 2015 voimaan tulleeseen asemakaavaan ei ole merkitty Degerö Uppbyn kiinteän muinaisjäänöksen rajausta. Uuteen asemakaavaan se tulee merkitä käyttäen osa-aluemerkintää sm. Aluemerkintöihin liitetään määräys: ”Muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydetty Helsingin kaupunginmuseon lausunto.”

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo

Lausunto

4 (4)

27.9.2024

Museonjohtaja

Lisätiedot

Juha Vuorinen, tutkija, puhelin: 310 36940
juha.h.vuorinen(a)hel.fi

Reetta Heiskanen
museonjohtaja

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Puhelin
+358 9 310 1060

Y-tunnus
0201256-6